ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ
ΠΡΟΝΟΙᾼ
ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 180

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ ΙΒ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΛΟΥΚΑ

Ἂς ἀκούσωμεν καὶ πάλιν τὴν πατρικὴν προτροπὴν τοῦ Παύλου. Τί μᾶς συμβουλεύει τὴν φορὰν ταύτην; *Νὰ περιπατῶμεν ὡς τέκνα φωτός.* Ἐννοεῖ μὲ τοῦτο ὅτι ὀφείλομεν νὰ δεικνυώμεθα ἄξιοι τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε τὸ ***φῶς,*** ὡρισμένως δὲ *νὰ ζῶμεν μὲ ἀγάπην καὶ καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ἁγίους,* ὡς ἀνέφερεν ἀνωτέρω, καὶ μὲ *ἀγαθωσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν,* ὡς λέγει εἰς τὸν ἀπόστολον τῆς παρούσης Κυριακῆς. Ἀλλὰ καὶ καθόλου μᾶς δίδει τὸν κανόνα σύμφωνα πρὸς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ρυθμίζηται ὁ βίος μας, λέγων ὅτι ὀφείλομεν νὰ δοκιμάζωμεν *τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ.*

Πόσον λαμπρὸν θὰ ἦτο ἐὰν ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἦτο πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μας καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ἡ ρυθμίστρια τοῦ καθημερινοῦ βίου μας! Διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι χιλιάδες καὶ μυριάδες, οἱ ὁποῖοι δουλεύουν μόνον εἰς τὰς ἰδικάς των ἀρεσκείας τὰς ἰδικάς των ἐκτιμήσεις, τὰς ἰδικάς των κρίσεις, οἱ ὁποῖοι πολλάκις ἀπόβλητοι ἀνθρωπάρεσκοι, ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους γνώμας καὶ τὰς μᾶλλον μωρὰς καὶ ἐπιζημίους, σπανιώτατα ὅμως ἐξετάζουν ἂν αὐτό, τὸ ὁποῖον ἀπεφάσισαν ἢ τὸ ὁποῖον ἤδη κάμνουν εἶνε καὶ τῆς ἐγκρί-

σεως καὶ τῆς ἀρεσκείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως *τὸ εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ* ἔπρεπε νὰ εἶνε ὁ ὑπέρτατος γνώμων τῆς θελήσεως καὶ τῶν πράξεων ἡμῶν. Διατί; Διότι τοῦτο ἐπιβάλλει ἡ ἰδιότης καὶ ἡ θέσις μας ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἴτε ὡς πατρός μας, εἴτε ὡς κυρίου μας, εἴτε ὡς νομοθέτου μας, εἴτε ὡς δικαστοῦ μας.

Δυστυχῶς τὸ ἁπλούστατον τοῦτο παραβλέπεται ἀπὸ τὰς ψυχάς, αἱ ὁποῖαι προσκολλῶνται μόνον εἰς τὴν γῆν καὶ σπανίως ἀναβλέπουν πρὸς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὑπομονὴ ἐὰν ὁ Θεὸς ἦτο μόνον πατήρ των. Πάλιν καὶ τότε θὰ ἦσαν ἄθλιοι καὶ οὐτιδανοὶ μὴ σεβόμενοι τὸν πατέρα των, ἀλλὰ θὰ ἠδύναντο νὰ εἴπουν: εἴμεθα ἀναίσχυντοι καὶ δὲν μᾶς μέλει τί περὶ ἡμῶν φρονοῦν οἱ τίμιοι ἄνθρωποι! Ἀλλ' ὁ πατὴρ οὗτος εἶνε καὶ νομοθέτης ἀπαιτητικὸς καὶ κύριος μὲ ἐξουσίαν αὐθεντικὴν καὶ δικαστὴς ὑπέρτατος, ἐκτελεστὴς ἅμα τῶν ἀποφάσεών του, χωρὶς ἐφέσεις καὶ ἀναιρέσεις εἰς ἄλλους δικαστάς. Τί λοιπὸν εἶνε τὸ εἰς αὐτὸν εὐάρεστον; Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶνε καὶ τὸ εἰς ἡμᾶς ἀρεστόν. Ἰδοὺ τὶ ἐπιβάλλει ὄχι μόνον τὸ καθῆκόν μας, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγιστον συμφέρον μας.

Ἐὰν ὀφείλωμεν νὰ περιπατῶμεν ὡς τέκνα φωτός, ἑπόμενον εἶνε νὰ μὴ συγκοινωνῶμεν μὲ τὰ ἔργα τοῦ σκότους. Ποῖα εἶνε τὰ ἔργα ταῦτα; Ὁ ἀπόστολος μᾶς τὰ ὀνομάζει ὀλίγον ἀνωτέρω. Εἶνε ἡ πορνεία καὶ αἱ λοιπαὶ ἠθικαὶ ἀκαθαρσίαι, διὰ τῶν ὁποίων μολύνεται ὄχι μόνον ἡ ψυχή, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· ἀκόμη δὲ ἡ πλεονεξία, ἡ αἰσχρολογία, ἡ μωρολογία καὶ ἡ ἄσεμνος καὶ ἀπρεπὴς εὐτραπελία, μὲ τὰς ὁποίας μιαίνεται ἡ γλῶσσα, καταναλίσκεται ὁ χρόνος ἐπιζημίως καὶ ἀκάρπως, μεταδίδεται ἠθικὸς μολυσμὸς καὶ φονεύεται ἡ λεπτότης καὶ ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν οἱ χριστιανοὶ ὀφείλομεν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον.

Συγκοινωνεῖ τις μὲ τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ σκότους; Ὁ ἀπόστολος τὸν χαρακτηρίζει ἄσοφον. Ἄσοφος λοιπόν, καὶ ἂν ἤθελεν εἶναι διακεκριμένος καθηγητής, διαπρεπὴς δικηγόρος, περίφημος ἰατρός, ἐφευρέτης διάσημος, μέλος Ἀκαδημειῶν; Μάλιστα· καὶ αὐτὸς ἄσοφος, ἤτοι ἐστερημένος τῆς σοφίας τῆς ἀληθινῆς, ἥτις ἀπορρέει ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ εὐσέβειαν καὶ ἐκδηλώνεται διὰ τῆς χρηστότητος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης. Καὶ πῶς νὰ μὴ εἶνε ἄσοφος, ἀφοῦ μὲ τὰ ἄκαρπα ἔργα τοῦ σκότους καθίσταται ἀνάξιος τοῦ προορισμοῦ του,

στρεβλώνει καὶ ἀσχημίζει καὶ ἐξευτελίζει τὸν ἀνθρωπισμόν του, καὶ τελικῶς φέρεται πρὸς τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ Θεοῦ μὲ ὅλα τὰ θλιβερά της ἐπακόλουθα;

Ἂς περιπατῶμεν λοιπὸν ὡς σοφοί, *κατὰ Θεὸν σοφοί*. Ἡ σοφία δὲ αὕτη, ἡ τῆς Εὐαγγελικῆς πίστεως, ἡ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας, ἡ τῶν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων, ἡ τῶν εὐγενῶν ἀποφάσεων, ἡ τῆς ἀδόλου ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Θεόν, ἡ τῆς προθύμου εὐεργεσίας τοῦ πλησίον, εἶνε δυνατὴ εἰς ὅλους.

Εἶσαι ἐπιστήμων; Ἐξευγένισε καὶ ἐξύψωσε τὴν ἐπιστήμην σου διὰ τῆς σοφίας ταύτης ἔχων ὑπ' ὄψιν σου τὸ ἀρχαῖον γνωμικόν, ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη, χωριζομένη ἀπὸ τὴν ἀρετήν, εἶνε πανουργία.

Εἶσαι στρατηγός, πρωθυπουργός, βασιλεύς; Μὴ λησμονήσῃς ὅτι ὀφείλεις νὰ εἶσαι καὶ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἰδιότης συγκρατεῖται καὶ ἐξωραΐζεται ὄχι μὲ τὰς κοσμολογικὰς γνώσεις, ἀλλὰ μὲ τὴν φωτεινὴν ἠθικὴν γνῶσιν συνοδευομένην μὲ τὴν ἠθικὴν πρᾶξιν.

Ἀλλ' εἶσαι μὲ ὀλίγα γράμματα, ἢ καὶ διόλου χωρὶς γράμματα; Ἡ σοφία τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς δύναται νὰ εἶνε κτῆμά σου διὰ τῆς θείας χάριτος, ἥτις δὲν προσωποληπτεῖ, ἥτις ἀπαιτεῖ μόνον πίστιν, ταπεινοφροσύνην, προσευχὴν θερμὴν καὶ ἐγκάρδιον προσφυγὴν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἰδοὺ πῶς εὐσεβὴς ἀγράμματος, ὅστις ἐδιδάχθη τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις προσέρχεται εὐλαβῶς εἰς τὰ θεῖα μυστήρια, ὅστις ἀγαπᾷ νὰ ἐκτελῇ τὰ χριστιανικὰ καθήκοντά του, εἶνε ἀσυγκρίτως λογικώτερος καὶ σοφώτερος ἀπὸ ὑπερηφάνους λογίους καὶ ἀλαζόνας κατὰ κόσμον σοφούς, οἱ ὁποῖοι μελετοῦν ἀποκλειστικῶς τὴν ὕλην, ἐνδιαφέρονται μόνον διὰ τὰ προσωρινά του φθαρτά, καὶ ἀγνοοῦν ποῖος ὁ προορισμός μας, ποῖα τὰ καθήκοντά μας, ἀντὶ δὲ τῶν ἔργων τοῦ φωτὸς προτιμοῦν τὰ ἄκαρπα καὶ σαπρὰ ἔργα τοῦ σκότους.

Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος τοὺς ἀσόφους τούτους προσονομάζει καὶ *ἄφρονας*. Διατί ὄχι; Εἶνε ἄφρων ὅστις ἀσκόπως προκαλεῖ κίνδυνον τοῦ σώματός του, τῆς περιουσίας του. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ εἶνε ἄφρων ὅστις θέτει εἰς κίνδυνον βέβαιον καὶ εἰς αἰωνίαν ἀπώλειαν ὁλόκληρον τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν ἀπιστίαν του καὶ μὲ τὰς ἁμαρτίας του; Εἶνε ἄφρων ὅστις περιπατεῖ εἰς τὸ σκότος χωρὶς λύχνον καὶ

ὁδηγόν, ἐνῷ τὸν περιμένουν παγῖδες καὶ προσκόμματα; Πῶς νὰ μὴ εἶνε ἄφρων ὅστις, καθ' ὅλον τὸν ἐπίγειον βίον του, μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ ὁδὸς καὶ τὸ φῶς, βαδίζει παραπαίων καὶ προσκρούων, διὰ νὰ καταποθῇ τέλος ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνίου καταστροφῆς;

Ἡμεῖς προσωπικῶς τί εἴμεθα; τέκνα φωτὸς ἢ τέκνα τοῦ σκότους; Σοφοὶ ἢ ἄσοφοι; Φρόνιμοι ἢ ἄφρονες; Εὐτυχία εἰς ἡμᾶς ἐὰν ἐκτελῶμεν ὅ τι εὐάρεστον εἰς τὸν Κύριον. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον, ἐὰν ἀκολουθῶμεν τὰς πλάνας τοῦ κόσμου ἢ τὰς μωρὰς ἀρεσκείας τῆς ἰδικῆς μας μωρίας καὶ διαφθορᾶς.

ΔΥΟ ΤΑΦΟΙ

(Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Κερκύρᾳ).

Πρὸς τὸ μεσημβρινὸν περίπου τῆς πόλεως Κερκύρας, ὡς συνέχεια νῦν τοῦ προαστείου Γαρίτσης, ὑπάρχει τὸ προάστειον Ἀνεμόμυλος. Περιβάλλεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ ἐν συνεχείᾳ μέχρι τοῦ μεσημβρινοδυτικοῦ μέρους ὑπὸ εὐφόρων κήπων, τινὰς τῶν ὁποίων, ὡς ἀδάμας δακτύλιον, καλαὶ κοσμοῦσιν ἐπαύλεις, κατὰ δὲ τὸ βόρειον καὶ βορειοδυτικὸν περίπου, ὑπὸ τῆς μακρᾶς καὶ καλλιδένδρου πλατείας, τοῦ σπανίου ἐκείνου περιπάτου Γαρίτσης-Ἀνεμομύλου.

Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ, πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινὸν κλίτος, «ᾠκοδομημένος ἐν σχήματι ἑλληνικοῦ σταυροῦ, διὰ μικροῦ δὲ θόλου καὶ τριῶν ἀρχαίων μονολίθων κιόνων ἔσωθεν κεκοσμημένος» [1]), κεῖται ὁ ναὸς τῶν ***Ἁγίων***, ὁ ὁποῖος κατὰ ῥυθμόν, «παρέχει οὐχὶ ἄκομψον δεῖγμα τῶν μικρῶν Βυζαντιακῶν ἐκκλησιῶν» [2]). Λέγοντες ***Ἁγίους*** οἱ Κερκυραῖοι ἐννοοῦσι τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας ἐν Κερκύρᾳ τὸν Χριστιανισμόν, Ἰάσονα καὶ Σωσίπατρον, καὶ *εἰς τοὺς Ἁγίους* ἢ *ἔξω εἰς τοὺς Ἁγίους* λέγοντες ἐννοοῦσι τὸν ναὸν τῶν ῥηθέντων Ἁγίων.

---

[1]) Ἰ. Α. Ρωμανοῦ, *Κερκυραϊκά*, ὑπὸ Δ. Βροκίνη, Κέρκυρα 1903, σ. 16.
[2]) Αὐτόθι.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ, κάτωθεν τοῦ εἰκονοστασίου, καί, εἰδικώτερον, ὑπὸ τὰς εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὁ ἐπισκέπτης βλέπει δύο τάφους, εἰσχωροῦντας τὸ πλεῖστον ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Βήματος. Εἶναι ὅλως ἀπέριττοι· καὶ αὐταὶ αἱ καλύπτουσαι αὐτοὺς πλάκες εἶναι ἄξεστοι καὶ ἀκαλαίσθητοι, διατηρούμεναι οὕτω πιθανώτατα, καὶ πολὺ ὀρθῶς, ἀφ᾿ ἧς τὸ πρῶτον ἐπ᾿ αὐτῶν ἐτέθησαν. Περιβάλλει ὅμως αὐτοὺς ἡ εὐλάβεια καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν Κερκυραίων ἀπὸ δεκαεννέα περίπου αἰώνων, τοῦ σεβασμοῦ δὲ τούτου οὐδὲ τάφοι βασιλέων καὶ ἡγεμόνων ἀπήλαυσαν. Οἱ ὅλως ἀπέριττοι οὗτοι τάφοι, εἶναι οἱ τάφοι τῶν *Ἁγίων*.

Ὁ τῶν *Ἁγίων* φερώνυμος ναός, ἐν ᾧ καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν, ἐκτίσθη ἐπ᾿ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ὑπὸ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Κερκυλλῖνον τοπάρχου Δατιανοῦ, ὅστις ἐκχριστιανισθεὶς Σεβαστιανὸς μετωνομάσθη [1]). Εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἐκτεινομένη μεσημβρινοδυτικῶς πρὸς τὸν Ἰλαϊκὸν λιμένα (νῦν Πέραμα ἢ λίμνη τοῦ Χαλικιόπουλου), ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, ἡ δεξαμένη τὴν πρώτην τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου φεγγοβολίαν. Ἦν δ᾿ αὕτη, πιθανώτατα, ἐν ᾧ τόπῳ αὐτὴ ἡ τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῆς καὶ ἰδίως ἐν τῷ Ζ τῆς Ὀδυσσείας (263 κἑξ.) ὑπὸ τῆς Ναυσικᾶς περιγραφομένη πόλις, ὡς καὶ ἐκ τῶν τελευταίως γενομένων ἀνασκαφῶν δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ, ἥτις ἤρξατο μετατοπιζομένη, τὸ πιθανώτερον, ἀπὸ τοῦ VII μ. Χ. αἰῶνος, ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. Κατὰ ποίαν ὅμως ἐποχὴν ἐγένετο ἐνταῦθα τὸ πρῶτον χριστιανικὸν κήρυγμα;

Ἐκ τῶν Πράξεων τῶν *Ἁγίων*, τὰς ὁποίας ὁ πολὺς τῆς Κερκύρας ἱστορικὸς Ἀνδρέας Μουστοξύδης [2]) ἀνεῦρεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων, πυνθανόμεθα, ὅτι ὁ διαδεξάμενος τὸν Κερκυλλῖνον ἐν τῇ τοπαρχίᾳ Κερκύρας Δατιανός, ἐκχριστιανισθείς, ὡς προείπομεν, «ᾠκοδόμησε ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἔνθα καὶ κατετέθη τοῦ ἁγίου Σωσιπάτρου τὸ λείψανον» [3]). Ἀλλ᾿ ἵνα ὁ Δατιανὸς οὗτος, ὁ κατὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα

---

[1]) Ἀ. Μουστοξύδου, Delle cose Corcyresi, Corfù 1848, Appendice p. XIX. — Σεβαστιανοῦ Νικοκάβουρα, Ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας καὶ Παξῶν, *Ἀκολουθίαι . . .* Κέρκυρα 1909, σ. 35.

[2]) Ἔνθ. ἀν. σ. 411. Appendice, p. XI.

[3]) Αὐτόθι, p. XIX. Σεβ. Νικοκάβουρα, ἔνθ᾿ ἀν. σ. 35.

Σεβαστιανὸς μετονομασθείς, κτίσῃ ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, προϋποτίθεται ὅτι ὁ πρωτόκλητος οὗτος τῶν Ἀποστόλων θὰ εἶχεν ἤδη μεταλλάξει τὸν βίον. Ἐν ταῖς αὐταῖς ῥηθείσαις Πράξεσι παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἐκχριστιανισθεὶς τοπάρχης ἔκτισε τὸν εἰρημένον χριστιανικὸν ναόν, «ὁμοίως καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν [1]), ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐντὸς τῆς πόλεως ναοὶ ἐκτίζοντο, ὅτε δὲ ὁ Δατιανὸς ἀπέθανεν εἰρηνικῶς [2]). Ἐπ' ἴσης παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἐπιζήσας Ἰάσων, ὁ ἕτερος οὗτος τῶν εἰσαγαγόντων τὸ πρωτάκουστον καὶ καινοφανὲς τῆς *ἀπολύτου* Θρησκείας κήρυγμα ἐν Κερκύρᾳ, μετήλλαξε τὸν βίον εἰρηνικῶς, καὶ δὴ «ἐπιβιοὺς χρόνους ἱκανούς», «ζήσας ἔτη περὶ τὰ ἑξήκοντα, ὡς λόγος, καὶ πρός» [3]). Ἐπὶ πάντων τούτων ὑπολογίζοντες, ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ πρῶτον κατὰ τὸν ἐπὶ Νέρωνος διωγμὸν καί, κατὰ τὴν μεγαλειτέραν πιθανότητα, τὸ 68 μ. Χ., ἤτοι τὸ τελευταῖον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτος. Διότι πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Νέρωνος καὶ τῆς καταπαύσεως τοῦ διωγμοῦ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ οἰκοδομήσωσι ναοὺς χριστιανικοὺς καὶ μάλιστα ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως Κερκύρας, οὐδ' αὐτὸς ὁ Δατιανός, χριστιανὸς γενόμενος, θὰ ἔμενεν ἀτιμώρητος. Κατὰ τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσήχθη ὁ Χριστιανισμὸς ἐν Κερκύρᾳ, διότι μετ' αὐτὸν δὲν ἐπηκολούθησεν εἰμὴ διετὴς περίπου εἰρηνικὴ ἐποχὴ ἐπὶ Νερούα, μεθ' ἣν ἠγέρθη ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ καὶ πάλιν ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμός. Ἑπομένως ὁ Ἰάσων, «ἐπιβιοὺς χρόνους ἱκανοὺς» μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Σωσιπάτρου καὶ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἐπὶ Νέρωνος διωγμοῦ, θὰ μετήλλαξε κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ ἐπὶ Δομετιανοῦ ἐγερθέντος διωγμοῦ εἰρηνικοὺς χρόνους, πιθανῶς δὲ κατὰ τὸ τέλος τῆς ὀγδόης ἀρχομένης τῆς ἐννάτης δεκαετηρίδος τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος. Ἐν σχέσει πρὸς ταῦτα δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ Νέρωνος, καὶ δὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον τοῦ διωγμοῦ ἔτος, ἤτοι τὸ 65 μ. Χ.

Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκχριστιανισθέντος Δατιανοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου οἰκοδομηθεὶς ναός, ὡς ἔκ τινος ἐγκωμίου, ἐκφωνηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου Ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας εἰ-

---

[1]) Αὐτόθι. [2]) Αὐτόθι. [3]) Αὐτόθι σ. 36, 37.

τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν [1]), μανθάνομεν, ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων μέχρι τοῦ Χ αἰῶνος. Κατὰ τὸν μεθεπόμενον ὅμως αἰῶνα, κατὰ τὴν μεγαλειτέραν πιθανότητα, παρέστη ἀνάγκη ῥιζικῆς τοῦ ἀρχαιοτάτου ναοῦ ἀνακαινίσεως. Εἰς τὴν ανακαίνισιν δὲ ταύτην προέβη ἱερεύς τις, ἴσως ἐφημέριος τοῦ ναοῦ, Στέφανος τοὔνομα, ἀρχιερατεύοντος ἐν Κερκύρᾳ Θεοφάνους, κατὰ συναίνεσιν τοῦ ὁποίου βεβαίως μετέβαλε τὴν ἀφιέρωσιν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου εἰς τὸ τῶν Ἁγίων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου, διὰ τὸ εἶναι τοὺς τάφους αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου, ἐν οἷς καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν, μέχρις ὅτου βραδύτερον ὁ μετὰ τῶν Ἀνδηγαυῶν τὸ πρῶτον ἐλθὼν καὶ ἐγκατασταθεὶς Λατινικὸς Κλῆρος, ἔθεσε χεῖρα βέβηλον καὶ ἀφήρεσεν αὐτὰ (1633). Τὴν ἀνακαίνισιν ταύτην τοῦ ναοῦ μαρτυροῦσι δύο Βυζαντιακαὶ ἐπιγραφαί, σωζόμεναι ἐπὶ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰσόδου, ἃς καὶ καταχωρίζομεν. Καὶ ἡ μὲν δεξιόθεν τῷ εἰσιόντι ἐστὶν ἥδε: [2])

«Ὁ φωτολαμπὴς καὶ περίβλεπτος δόμος τῶν σοφωτάτων καὶ θείων ἀποστόλων, ὁ πρὶν ἄκοσμος ἐν σμικρότητι πέλων, νῦν περικαλλὴς καὶ περίδοξος ὤφθη· κάλλει Στέφανος ὁ κλεινὸς θυηπόλος τοῦτον κατεκόσμησεν εὐσεβοφρόνως εἰς λύτρον αὐτοῦ ψυχικῶν ὀφλειμά(των). . . . . μνήμην ἀνεπίλειπτον καὶ βρ(οτῶν) κλέος».

Ἡ δ' ἀριστερόθεν τῷ εἰσιόντι ἐστὶν ἥδε:

«Μνημοσύνης τόδε τεῦξεν ὑπ(ὸ Χριστῷ σωτῆρι)
ἔργον Στέφανος θυειπόλος ἀμπλα(κημάτων) ψυχῆς
ποικιλόμορφον τῶν ἁγίων (ἀποστόλων ἐπὶ) Θεο-
φάνους προέδρου ἐς εὐρέα ἤματα μνήμης».

Ὁ ἀνακαινισθεὶς οὗτος ναὸς εἶναι ὁ καὶ νῦν σωζόμενος, εἶναι δὲ ὁ μόνος ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου τιμώμενος ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρᾳ.

Ἀρχιμ. Μεθόδιος Κοντοστάνος

---

[1]) Α. Μουστοξύδου, ἔνθ' ἀν. σ. 411, καὶ Appendice p. XXIII. — Κρουμβάχερ, Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, Μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου, Ἀθῆναι 1900, 9. Α'. σ. 333. L. Holstenii, Epistolae ad diversos, Parisiis 1817 p. 210. — Στεφ. Θωμοπούλου, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, Ἀθῆναι 1899, ἐν ὑποσημ. σ. 6, 7, 27, καὶ σ. 34 κέξ.

[2]) Παραλαμβάνομεν τὰς ἐπιγραφὰς ἐκ τῶν «Κερκυραϊκῶν» τοῦ μακαρίτου Ἰ. Ῥωμανοῦ, ὑπὸ Λ. Βροκίνη (Κέρκυρα 1903, σ. 11), μεθ' ὅλων τῶν ἀνορθογραφιῶν, ὡς καὶ ἐκεῖνος ἐδημοσίευσεν αὐτάς.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΘΡΑ

Μὴ θάπτε τὰ τάλαντά σου.

«Ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ»
(Ματθ. κε΄. 25).

Ὀφείλω ν᾽ ἀπευθύνω πρὸς τὸν ἑαυτόν μου δύο ἐρωτήσεις ὡς πρὸς τὰ τάλαντα, τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔχω λάβει.

Ἐν πρώτοις, πόσα τάλαντα ἔλαβον;

Δὲν εἶνε πάντοτε εὔκολον ν᾽ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Διὰ ν᾽ ἀπαντήσωμεν, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ «γνῶθι σαυτόν». Ὁ εἷς παραπονεῖται, ὅτι δὲν ἔλαβεν εἰμὴ ἓν μόνον τάλαντον, ἐνῷ πραγματικῶς ἔχει λάβει πέντε· τὰ ἄλλα τέσσαρα φέρει ἐν ἑαυτῷ κεκρυμμένα.

Σὺ παραπονεῖσαι, ἴσως, διότι ἔχεις λάβει ὀλίγα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν, τὴν περιουσίαν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν συμπάθειαν.

Θεωρεῖς τὸν ἑαυτόν σου πτωχόν, ἐνῷ πραγματικῶς εἶσαι πλούσιος. Παρατήρησον καλλίτερον, προσεκτικώτερον.

Σκέφτητι μᾶλλον ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς σοὶ δίδει, σοὶ ἀφίνει, ἢ ἐκεῖνα, τὰ ὁποία σοὶ ἀρνῆται. Ὁμολόγησον τώρα, ὅτι δὲν στερεῖσαι ταλάντων.

Καὶ παραπλεύρως τῶν ἐπιγενῶν τούτων ἀγαθῶν, ἡ πίστις τὴν ὁποίαν σοὶ ἔδωσεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ, λογίζεται ὡς οὐδέν; Δὲν εἶνε αὕτη τὸ τάλαντον τῶν ταλάντων;

Δεύτερον, τὸ καὶ κυριώτερον, πῶς ἐχρησιμοποίησα τὰ τάλαντα, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός, μικρὰ ἢ μεγάλα; Ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει σημασίαν, εἶνε μᾶλλον ἡ χρησιμοποίησις τῶν ταλάντων ἢ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν.

Χρησιμοποίησον τὰ τάλαντα, τὰ ὁποῖα ἔχεις λάβει. Καλλιέργησον αὐτά, ὅπως ἀποφέρωσι καρπόν,—τὸ ὀλίγον τῆς ὑγείας, τὸ ὀλίγον τῆς περιουσίας, τὸ ὀλίγον τῆς πίστεως: ἀντὶ νὰ κρύψῃς αὐτὰ ἐντὸς τῆς γῆς, διασκόρπισον αὐτὰ διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τῆς καλωσύνης, διὰ τῆς προσευχῆς.

Καί, ὢ τοῦ θαύματος! Ὅταν εὕρωμεν τὴν λύσιν εἰς τὴν δευτέραν ἐρώτησιν, καὶ ἡ πρώτη λύεται ἐπίσης. Διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τὰ δύο τάλαντα ἔγιναν τρία, ἔπειτα τέσσαρα, ἔπειτα πέντε. Καθ᾽ ὅσον ἐγινόμην πιστός, ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Χριστοῦ μ᾽ ἐπλούτιζεν.

Ἂς μὴ θάπτωμεν τοῦ λοιποῦ τὰ τάλαντα ἡμῶν ῥαθύμως, ἐγωϊστικῶς, ἀνάνδρως ἐν τῇ γῇ.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) **Ε. Α. Κ.**

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἱερὰ Σύνοδος. — Συνεδρία τῆς 19 Νοεμβρίου. — Ἀνεγνώσθη ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν περὶ χρηματικῆς ἀρωγῆς τοῦ Γεν. Ἐκκλ. Ταμείου εἰς τὴν ἐν Βορδῷ τῆς Γαλλίας Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Κοινότητα, ἐκρίθη δ᾿ ὅπως διαβιβασθῇ σύστασις πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου.

— Ἐδόθη καταφατικὴ ἀπάντησις εἰς ἐπίσημον ἐρώτημα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν περὶ τοῦ ἐὰν ὁ διορισμὸς καὶ ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Ἡγουμένου τοῦ ἐν Καρδαμύλῃ Μετοχίου τοῦ Παν. Τάφου δύνανται νὰ γίνωνται ἐγκύρως ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα Ἐξάρχου τοῦ Π. Τάφου.

— Δὲν ἐνεκρίθη ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διαβιβασθεῖσα αἴτησις περὶ ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ἠλείας ἱ. μονῶν Φορετσοῦς καὶ Δίβρης.

— Ἀπερρίφθη ἡ παράκλησις τῆς Αἰκατερίνης Μαρκέτου περὶ τελέσεως λειτουργίας ἐν ἰδιοκτήτῳ αὐτῆς ἐν ἀτάξῳ ναῷ.

Συνεδρία τῆς 23 Νοεμβρ. — Ἀνεγνώσθη τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου τοῦ Παν. Μητροπ. Ἀθηνῶν ἀπαντῶντος πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, ὅτι θὰ διαμείνῃ ἐν Λονδίνῳ εἰσέτι ἐπὶ δεκαπενθήμερον περίπου.

— Ἐνεκρίθη ἡ ἐξαίτησις βασιλικῆς χάριτος πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκοπ. Δικαστηρίου Φωκίδος καταδικασθέντος εἰς τριετῆ ἀργίαν ἱερέως Παναγιώτου Παπακωνσταντίνου.

— Ἀπηγορεύθη τῷ Ἡγουμένῳ τῆς μονῆς Ἑλώνης (Μαντινείας) τὸ κηρύσσειν καὶ ἐξομολογεῖν, ὡς ἀνικάνῳ.

— Ἀνεγνώσθη αἴτησις τοῦ ἱερομ. τῆς ἱ. μονῆς Πετράκη, παρακαλοῦντος, δι᾿ οὓς λόγους ἐκθέτει, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ μεταβῇ, ὡς διετάχθη, εἰς τὸ στράτευμα. Ἐνεκρίθη ἡ ἐνταῦθα παραμονή του ὡς προσωρινοῦ ἐφημερίου, μετὰ τῆς παραπομπῆς τῆς γνωμοδοτήσεως εἰς τὴν ἱ. Μητρόπολιν πρὸς τοποθέτησιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Βαρικοπούλου καὶ εἴ τινος ἄλλου εἰς ὁμοίαν περίπτωσιν εὑρισκομένου, κατ᾿ ἰδίαν βούλησιν.

— Παρομοία αἴτησις ἀνεγνώσθη τοῦ Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Σφήνα. Ἡ Ἱ. Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ᾿ ὄψει τὰς ἃς ἔχει μέχρι τοῦδε πληροφορίας καὶ τὰ εὔλογα παράπονα τῶν προμεταβάντων εἰς τὸ στράτευμα ἱερέων, ἔκρινεν ἵνα διαβιβάσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ ἐν λόγῳ Ἀρχιμ. πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον μετὰ τῆς προσθήκης, ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ διατάξῃ τοῦτόν τε τὸν κληρικὸν καὶ εἴ τινα ἕτερον, μὴ μεταβάντα εἰσέτι, ὅπως ἀναχωρήσωσιν διὰ τὴν ἐν τῷ στρατεύματι διακονίαν, ἐὰν τὸ Ὑπουργεῖον ἤθελε παράσχῃ αὐτοῖς τὰ μέσα μεταβάσεως καὶ συντηρήσεως, καθ᾿ ὅσον, ὡς ἐγνώσθη, τινὲς τῶν ἤδη μεταβάντων ἱερέων διατελοῦσιν ἔτι ἀτοποθέτητοι καὶ ὑφίστανται αὐτοὶ τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεώς των.

— Ἡ Ἱ. Σ. συνεφώνησε τῇ διατυπωθείσῃ γνώμῃ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Ναυπακτίας κ. Ἀμβροσίου εἰπόντος, ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν, ἁρμόδιος διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δεόντων πρὸς ἔκδοσιν ἀδείας γάμου εἶνε ὁ ἐφημέριος τῆς νύμφης, ἐν ᾗ ὅμως περιπτώσει ἡ νύμφη εἶνε ἑτερόδοξος, φρονεῖ ὅτι πάντως τὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀδείας δέον ν᾿ ἀναλάβῃ

ὁ ἐφημέριος τοῦ ὀρθοδόξου γαμβροῦ.

—Δὲν ἐνεκρίθη αἴτησις τοῦ ἱερομ. τοῦ ἐν Καρδαμύλῃ Μετοχίου τοῦ Μ. Σπηλαίου Ζαχαρίου Παπαϊωάννου, παρακαλοῦντος ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ περιφορὰ τοῦ ἐν τῷ Μετοχίῳ τούτῳ εὑρισκομένου ἀρχαίου χειρογράφου Εὐαγγελίου.

— Κατὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γ. Ἐκκλ. Ταμείου ἐνεκρίθη ὅπως ἡ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ἱερὰ μονὴ τῶν ἁγ. Θεοδώρων συγχωνευθῇ διὰ Β. Δ. μετὰ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ ἱ. μονῆς Κερνίτσης.

—Διὰ Β. Δ. ἡ ἱ. μονὴ Κλεισούρας ἀποσπᾶται τῆς Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς Κλεισούρας καὶ συγχωνεύεται μετὰ τῆς ἱ. μονῆς Ταξιαρχῶν Ἀετοῦ καὶ θεωρεῖται τοῦ λοιποῦ αὐτή τε καὶ τὰ ἀπ᾽ αὐτῆς ἐξαρτώμενα κτήματα ὡς ταύτης Μετόχιον.

—Ἐπ᾽ ἴσης διὰ Β. Δ. ἡ ἱ. μονὴ Σλίβελης συγχωνεύεται μετὰ τῆς ἱ. μονῆς Τσούκας καὶ θεωρεῖται τοῦ λοιποῦ αὐτή τε καὶ τὰ ἀπ᾽ αὐτῆς ἐξαρτώμενα κτήματα ὡς Μετόχιον αὐτῆς.

Ὁ Παν. Μητροπ. Ἀθηνῶν ἐν Ἀγγλίᾳ.—Κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου τῆς προπαρελθούσης Πέμπτης, ὁ Παν. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐγένετο καὶ πάλιν τὸ ἀντικείμενον τιμητικωτάτης ἐκδηλώσεως ἐκ μέρους τοῦ Κλήρου τῆς Βρεττανικῆς Μητροπόλεως, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθιεράρχην προσφώνησιν μεστὴν χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλοφροσύνης.

Ἡ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ προσφώνησις ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι «ἡ παρουσία τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν Λονδίνῳ θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἑνωτικῶν δεσμῶν, οἵτινες συνέχουσι τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος».

Ὁ Ἕλλην Πρωθιεράρχης ἀπαντῶ
ἐξῆρε τὸ φιλάδελφον αἴσθημα τῆς Ἀγ
γλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἑλ
ληνικὴν Ὀρθοδοξίαν, καθὼς καὶ τὴ
ἐπιδεικνυομένην ὑπὸ τοῦ Βρεττανικο
Ἔθνους ἀδελφικὴν φιλοφροσύνην πρὸ
τὸ Ἑλληνικόν.

—Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ἡ Α. Γ
ὁ Μητροπ. Ἀθηνῶν ἐτέλεσε τὴν θεία
λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Λονδίνῳ ἑλλη
νικῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας. Κα
αὐτὴν παρέστησαν ἐν τῷ ναῷ μετ
πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ πρωτευ
ούσῃ Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ οἱ τὰ πρῶτ
ἐν αὐτοῖς φέροντες, ὁ Πρεσβευτὴς τῆ
Ἑλλάδος κ. Κακλαμᾶνος καὶ ὁ Ὑπου
γὸς κ. Μιχαλακόπουλος, καὶ ἐπίλεκτο
Ἄγγλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, τὰ δ᾽ ἐ
Λονδίνου τηλεγραφήματα ἐνθουσιωδῶ
μεταδίδουσι τὴν ἐκ τοῦ γενομένο
κατ᾽ αὐτὴν κηρύγματος τοῦ Μητροπ
λίτου καταπληκτικὴν παρὰ τῷ ἐκκλ
σιάσματι ἐντύπωσιν. Κατὰ τὰ αὐτὰ τ
λεγραφήματα, ὁ Παν. Μητροπολίτη
ἐν οἷς ὡμίλησε περὶ τῶν καθ᾽ ἡμ
πραγμάτων, ἐπεῖπεν, ὅτι ταῦτα εὑ
σκονται «εἰς ἐξόχως εὐέλπιδα κατάστ
σιν», ἐξέφρασε δὲ τὴν ἀπόλυτον πεπ
θησιν, ὅτι «οἱ δίκαιοι πόθοι τῆς Ἑ
ληνικῆς φυλῆς θὰ ἱκανοποιηθῶσι».

—Ἐκ μακροτάτου ἐκ Λονδίνου τ
λεγραφήματος ἀπὸ 24 φθίνοντος ἀρυ
μεθα τὴν πληροφορίαν, ὅτι τῇ 21 τ
αὐτοῦ ἐν τῷ Κολλεγίῳ Σιὼν Λονδίν
ἐγένετο ἐπίσημος δεξίωσις τοῦ Πα
Μητροπ. Ἀθηνῶν, καθ᾽ ἣν παρέστησ
σὺν ἄλλοις ἐπιλέκτοις καὶ πάντες οἱ
τῷ ἀγγλικῷ ἄστει πρωθιερεῖς τῆς Ἀ
γλικανικῆς Ἐκκλησίας, λόγον δὲ βα
σήμαντον ἐξεφώνησεν ὁ πρὸ μικρ
ἐπισκεψάμενος τὰς Ἀθήνας Σεβ. Ἐ
σκοπος Λονδίνου Ἄρθουρ Ἴγκρ
Ὁ Σεβ. ὁμιλητής, ἀφηγηθεὶς τὰ
ἧς ἔτυχεν ἐνθουσιώδους καὶ τιμητι
τάτης ὑποδοχῆς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ

ρους τῆς τε Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ ὅτι ξενίζουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸν Πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπεῖπε:

«Ἐλπίζομεν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης οἱ δίκαιοι πόθοι τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἕνωσιν ὅλων τῶν τέκνων της θὰ πραγματοποιηθῶσι.

«Ὅλοι οἱ πιστοὶ φλέγονται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς ἴδῃ ἐκ νέου Ἕλληνα Πατριάρχην εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν τῆς Ἀνατολῆς καθήμενον ἐπὶ τοῦ Θρόνου, τὸν ὁποῖον ἀποκατέστησε διὰ τῶν κοινῶν προσευχῶν του ὁλόκληρος ὁ Χριστιανισμός, καὶ ἀκούσῃ πάλιν τὴν Θείαν Λειτουργίαν ψαλλομένην εἰς τὴν ἱερὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον δὲν θὰ θεωρήσωμεν πραγματοποιηθέντας ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς σκοποὺς τοῦ πολέμου τούτου, ἐὰν ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ σύμβολον τῆς Παγχριστιανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς θρησκευτικοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἀνοίξῃ τὰς πύλας της εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν». Ἡ Α. Π. ὁ Μητροπ. Ἀθηνῶν ἀπαντῶν ἐτόνισε τοὺς πολλαπλοῦς λόγους, τοὺς ἐπιβάλλοντας τὴν ἀπόδοσιν τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας πρὸς τοὺς δικαιούχους, ἐξῆρε δ' ἐν τέλει τὴν κοινότητα τῶν πνευματικῶν δεσμῶν, τῶν συνδεόντων τὴν Ἀγγλικανικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

—Μακρότατον ἐκ Λονδίνου τηλεγράφημα τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἀναφέρει, σὺν ἄλλοις, περὶ τῆς ἐκεῖ παραδιατριβῆς τοῦ Παν. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν Ἐκκλησιαστικῆς Ἀποστολῆς τὰ ἀκόλουθα:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης εἶνε καθ' ἑκάστην πολυασχολώτατος, συγκεντρούμενος ἐπιφανέστατα μέλη τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνωτάτους λειτουργοὺς τῆς Πολιτείας, καλούμενος εἰς θεολογικὰς συγκεντρώσεις καὶ ἐπικοινωνῶν πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ κοινοῦ διὰ σπουδαιοτάτων συνεντεύξεών του πρὸς τὸν Τύπον.

Μεγίστην ἐπίσης ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς τοὺς ἀνωτάτους ἐνταῦθα θεολογικοὺς κύκλους ὁ παρακολουθῶν τὸν Σεβ. Μητροπολίτην ἐπιφανὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, τοῦ ὁποίου ἡ θεολογικὴ σοφία καὶ ἡ ἀχανὴς ἱστορικὴ ἐμβρίθεια, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὑπέροχον τοῦ ἀνδρὸς μετριοφροσύνην, κατέπληξαν κυριολεκτικῶς πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ συζητήσαντας κρατίστους Ἄγγλους θεολόγους.

Κοινὴ ἀντίληψις ὁλοκλήρου τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Κοινότητος εἶνε ὅτι ὁ διαπρεπὴς Ἕλλην θεολόγος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀπὸ ἐτῶν κέκτηται ἐπιστημονικὸν κῦρος εἰς τὰ μέγιστα τῶν ζητημάτων τῆς θεολογίας, ἀπετέλεσε τὸ ἄριστον δυνατὸν συμπλήρωμα καὶ κρατερὸν στήριγμα τῆς ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην εὐτυχεστάτης Ἀποστολῆς, εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ὁποίας πρέπει νὰ καταλογισθῇ, μεταξὺ ἄλλων καθαρῶς ἐκκλησιαστικῆς φύσεως κατορθωμάτων, καὶ μία ἱκανωτάτη καὶ ἐγκυροτάτη διαφώτισις παρὰ τοῖς ὑπερτάτοις ἐν τῷ κόσμῳ πολιτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἀρχηγοῖς καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἰσχυροτάτων λαῶν τοῦ Παλαιοῦ καὶ Νέου Κόσμου τῶν πολιτικῶν δικαίων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς».

Ἐν τιμητικῷ προγεύματι παρατεθέντι ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Λονδίνου πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπ. Ἀθηνῶν, καθ' ὃ δὲ παρεκάθησαν συνδαιτυμόνες πολλοὶ Ἄγγλοι ἱεράρχαι καὶ ἐπιφανεῖς θεολόγοι, ὁ ἀμφιτρύων Ἀγ-

γλος ἱεράρχης, ἐν προπόσει περιγράψας τὰς ἃς ἐγνώρισεν ἱκανῶς ἐκ τοῦ πλησίον βουλγαρικὰς ὠμότητας, ἐτόνισε μετ' ἀγανακτήσεως ὅτι «οἱ Βούλγαροι, οἱ διαπράξαντες τὰς κακουργίας καὶ τὰ ἀνοσιουργήματα ταῦτα, δὲν εἶνε χριστιανοί». Συνάμα ὁ Ἄγγλος ἱεράρχης, ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύναν αὐτοῦ ἐφ' ᾗ ἔτυχεν ὑποδοχῇ ἐν Ἀθήναις, ἔνθα «διῆλθε τὴν εὐτυχεστέρον ἑβδομάδα τοῦ βίου του», ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ κληθῇ νὰ παρευρεθῇ καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας μέλλουσαν νὰ συνεχισθῇ λειτουργίαν, ἥτις πρὸ 465 ἐτῶν διεκόπη.

Θεολογικὴ Σχολή.—Διὰ Β. Δ. ἐκδοθέντος τῇ 30 Σεπτεμβρίου ἐν. ἔτους, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, διορίζεται τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ἀπολογητικῆς καὶ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου ὁ κ. Γρηγόριος Παπαμιχαὴλ ὅστις καί, μετὰ τὴν σχετικὴν ἐν τῇ Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως» (14 Νοεμβρ.) δημοσίευσιν, ἔδωκε τῇ προπαρελθούσῃ Πέμπτῃ τὴν νενομισμένην ὁρκωμοσίαν.

Περὶ τὸν πόλεμον.

Ἐκ Κ/πόλεως.—Ὁ Παν. Μητροπ. Κυδωνιῶν διὰ τακριρίου του πρὸς τὴν νομαρχίαν Σμύρνης ἐζήτησε τὴν ἀπόδοσιν 15 ἐξισλαμισθέντων Ἑλληνοπαίδων.

—Κατ' εἰδήσεις ἐμμέσους ἐκ Τουρκίας παρατηρεῖται ἐκεῖ ἔντασις τοῦ κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου διωγμοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἡ δὲ γλῶσσα τῶν τουρκικῶν ἐφημερίδων ἐρεθίζει ἐπὶ μᾶλλον τοὺς ἀτακτοῦντας τουρκικοὺς ὄχλους.

Δήλωσις τῆς Ἐπιτρ. τῶν Ἀλυτρώτων

—Ἐν τῷ ἀγγλικῷ καὶ γαλλικῷ τύπῳ ἐδημοσιεύθη ἡ ἑξῆς δήλωσις τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων:

«Καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ λυθῶσιν ὁριστικῶς τὰ ἐδαφικὰ ζητήματα, ἅτινα ἀφορῶσι τὴν πολιτικὴν τύχην πλέον τῶν 3 ἑκατομ. Ἑλλήνων, στεναζόντων εἰσέτι ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπεία τῶν Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων, ἑδρεύουσα ἐν Παρισίοις, ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ εἰς τὸν Γαλλικὸν λαόν, ὁ ὁποῖος εἰς πᾶσαν περίστασιν ὑπῆρξε πρόθυμος νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δίκαια τῶν καταδυναστευομένων, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Θράκης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς παραλίου Μικρᾶς Ἀσίας ἀποκρούει ἐκ τῶν προτέρων μετ' ἀγανακτήσεως πᾶσαν λύσιν, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπαράγραπτον δικαίωμά των νὰ ἀποφασίζουν μόνοι περὶ τῆς τύχης των.

«Ἄνευ τῆς τελείας ἀπελευθερώσεώς των ἡ εἰρήνη εἰς τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολὴν θὰ παραμείνῃ πάντοτε προβληματική».

Αἱ τύχαι τοῦ πρῴην Κάιζερ.

—Κατὰ τὴν ἐν Λονδίνῳ γενομένην Προσυνδιάσκεψιν τῶν Συμμάχων ἀπεφασίσθη ὅπως ὅ τε ἔκπτωτος Κάιζερ καὶ πᾶν ἄλλο πρόσωπον ἐκ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐνεχομένων τυχὸν εἰς παραβιάσεις τοῦ διεθνοῦς δικαίου κατὰ τὸν πόλεμον δικασθῶσιν ὑπὸ εἰδικοῦ Δικαστηρίου τῶν Συμμάχων Κυβερνήσεων, ἐν ᾧ θ' ἀντιπροσωπεύωνται πᾶσαι αἱ τὰ πλείονα ἐκ τῶν γερμανικῶν κακουργιῶν ὑποστᾶσαι χῶραι.

Φιλανθρωπικά.—Δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀμπελοκήπων Νοσοκομείου τῆς Ἁγίας Ἑλένης, ἐν ᾧ νοσηλεύονται καὶ περιθάλπονται αἱ οἰκογένειαι τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μαχομένων καὶ δοκιμαζομένων καὶ οἱ πρόσφυγες, ὁ γνωστὸς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ φιλάνθρωπος κ. Χ. Σπηλιόπουλος ἀνεκοίνωσεν, ὅτι προσφέρει ἓν περίπου ἑκατομμύριον δραχμῶν πρὸς ἵδρυσιν ἑτέρου κτιρίου παραπλεύρως τοῦ Νοσοκομείου τούτου ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν «Σπηλιοπούλειον», οὗ καὶ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι συντήρησιν ἐξησφάλισε. Οὕτω, τὸ εἰς τοσαύτας χιλιάδας δοκιμασθέντων σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας καὶ δαψιλῆ τὴν παραμυθίαν παρασχὸν ἵδρυμα τοῦτο χάρις εἰς τὴν ἐξιδιασμένην στοργὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν γενναίαν ἀρωγὴν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμογενῶν, διὰ τῆς μεγάλης δωρεᾶς τοῦ κ. Σπηλιοπούλου ἐπεκτεινόμενον, θὰ εὐρύνῃ τὴν ἀκτῖνα τῶν εὐεργεσιῶν του ἐπὶ τοὺς δεομένους πολλαπλῆς ἀνακουφίσεως.

—Ὁ γερουσιαστὴς κ. Cosmé de la Torrieuté, Πρόεδρος τῆς Κουβαϊκῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς παροχὴν συνδρομῆς εἰς τὰ θύματα τοῦ πολέμου, ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἐλ. Βενιζέλον, ὅτι, τῇ συναινέσει τοῦ Προέδρου τῆς Κουβαϊκῆς Δημοκρατίας τίθησιν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ 108,108 φρ. ὅπως χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἡρωϊκῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν θυμάτων τοῦ πολέμου καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν.

Πολεμικὸν Ἡμερολόγιον:—19, ἀγγλορωσικὰ στρατεύματα κατέλαβον τὸ Μπακοῦ. Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τοῦ Μαυροβουνίου ἐκήρυξε τὴν ἕνωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Καραγεώργεβιτς. Παραίτησις τῆς Κυβερνήσεως Μαλίνωφ ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ σχηματισμὸς νέας ὑπὸ τὸν Θεοδωρώφ.—20, ἐπίσημος εἴσοδος τῶν Συμμαχικῶν στρατευμάτων εἰς Βουκουρέστιον.—21, σχηματισμὸς οἰκουμενικοῦ ὑπουργείου ἐν Σερβίᾳ. Ὁ Οὐΐλσων ἀνεχώρησεν εἰς Εὐρώπην ὅπως μετάσχῃ τῆς περὶ εἰρήνης συνδιασκέψεως. Ὁ στρατηγὸς Μίλν τοῦ Βαλκάνικοῦ μετώπου ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν.—22, λῆξις τῆς προδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἐν Παρισίοις Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν Ἀρμενίων ἀνεκήρυξεν καὶ ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως πρὸς τοὺς Συμμάχους τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἀρμενίας, ἐκτεινομένης μέχρι τοῦ Καυκάσου.—23, ἔναρξις βαθμιαίας ἑλληνικῆς ἀποστρατεύσεως. Ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.—24, τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν Ρουμάνων τῆς Τρανσυλβανίας ἐκήρυξεν ἐπισήμως τὴν ἕνωσίν του μετὰ τῆς Ρουμανίας. Ἀναχώρησις εἰς Ἀγγλίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πολίτου. Ὁ ἀγγλικὸς στόλος εἰσῆλθεν εἰς Ρέβελ. Τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς Οὐκράϊναν. Συνετελέσθη ἡ εἰς τοὺς Συμμάχους παράδοσις τῶν ἐν Εὐξείνῳ Ρωσσικῶν καὶ Τουρκικῶν σκαφῶν. Ἀγγέλλεται ὅτι, πρὸς τῷ πρώην Κάϊζερ, παρῃτήθη τοῦ θρόνου καὶ ὁ Κρόνπριντς. Ἐπίσημος ἄφιξις καὶ ὑποδοχὴ τῶν βασιλέων τοῦ Βελγίου ἐν Παρισίοις.—25, ἀνεπιτυχὴς ἀπόπειρα δολοφονίας κατὰ τοῦ Προέδρου τῆς Πορτογαλλικῆς Δημοκρατίας. Οἱ Ἄγγλοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Κολωνίαν. Τὰ ἐν Γκαῖρλιτς αἰχμάλωτα Ἑλληνικὰ στρατεύματα στασιάσαντα κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν των, συνέλαβον καὶ ἔθηκαν καν αὐτοὺς ὑπὸ κράτησιν, ἠξίωσαν δὲ παρὰ τῆς Γερμ. κυβερνήσεως τὴν εἰς Ἑλλάδα ἐπάνοδον.

ΝΕΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ

Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον πολλῷ μᾶλλον θὰ ἠδύνατό τις νὰ κακίσῃ τὸν συγγραφέα, ὅτι ἐπιτρέπει εἰς ἑαυτὸν μείζονα παρ' ὅσην ἔπρεπε ἐλευθερίαν ἐν τῇ χρήσει τῶν πηγῶν. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἄκρα συντομία, ἥτις ἀμαυρεῖ τὴν πιστότητα τῶν γεγονότων, ὁ συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τροποποιεῖ καὶ παραλαμβάνει κατὰ τρόπον εἰσάγοντα τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦμα καὶ οὐχὶ ἐξάγονται τὸ τοῦ συγγραφέως. Μνημονεύω μόνον δύο τοιαύτας περιπτώσεις: «Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῷα, διότι δὲν ἔχει μόνον σῶμα, ὅπως αὐτά, *ἀλλ'* ἔχει *καὶ νοῦν*, μὲ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐκτελῇ τὸ θέλημά του» (σελ. 3). Ἁπλῆ ἀντιπαραβολὴ πρὸς τὰ ἐν Γενέσει 1,26 καὶ 2,7 πείθει ὅτι ἡ λέξις *νοῦς* δὲν ἀποδίδει κατὰ βάθος καὶ πλάτος τὸ πνεῦμα τοῦ Μωϋσέως. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσῃ ὁ συγγραφεὺς ὅτι ἐπὶ τοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» πλεῖστα στηρίζονται τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως. — Ἐν σελίδι 30.31: ὁ Μωϋσῆς «ἐταράχθη πολὺ καὶ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἑβραῖον, *ἀλλ'* ὁ Αἰγύπτιος ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ μὲ κακὸν σκοπόν· *τότε*, ὅταν εἶδεν ὁ Μωϋσῆς, ὅτι ἐκινδύνευεν ἡ ζωή του, διὰ νὰ ἀμυνθῇ ἐπρόλαβε καὶ ἐφόνευσε τὸν Αἰγύπτιον». Ἁπλῆ ἀντιπαραβολὴ καὶ τοῦ σημείου τούτου καταδηλοῖ πόσην ἔνεσιν ἐποιήσατο ὁ συγγραφεὺς ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Μωϋσέως. «Κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν ὁρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον τύπτοντά τινα Ἑβραῖον τῶν ἑαυτοῦ ἀδελφῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. *Περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε* οὐχ ὁρᾷ οὐδένα. Καὶ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ». (Ἐξόδ. 2, 11. 12). Στοιχειώδης νόμος τῆς ἱστοριογραφίας εἶνε τὸ ἐξηγεῖν, οὐχὶ καὶ δικαιολογεῖν τὰ γεγονότα.—Δὲν εἶνε μόνα ταῦτα: Ὁ συγγραφεὺς ἔχει δώσῃ εἰς ἑαυτὸν ὑπερβολικὴν ἄδειαν.

* * *

Εὐτυχέστερος ἀναδείκνυται ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ μεθοδικῇ μορφολογίᾳ τῶν καθ' ἑκάστους παραγράφων καὶ τῇ διδακτικῇ κατευθύνσει αὐτοῦ ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως. Μετὰ ζήλου ἀγαστοῦ καὶ τόλμης, ἀπορρεούσης ἀπὸ διδακτικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν περὶ τοῦ μαθήματος τούτου, ἀποφεύγει πληθὺν ὅσην λεπτομερειῶν χρονολογικῶν, τοπολογικῶν, γενεαλογικῶν κ.λ.π., αἵτινες πᾶσαι οὐδὲν ἄλλο ἦσαν τῇ ἀληθείᾳ ἢ ἀνωφελὲς βάρος, μὴ ἐπιτρέπον εἰς τὸν μαθητὴν νὰ συγκρατήσῃ τὰς γνώσεις αὐτοῦ καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ οὐσιῶδες ἀπὸ τοῦ ἐπουσιώδους. Ὁ συγγραφεὺς διὰ τῆς μεθοδικῆς αὐτοῦ ταύτης ἐργασίας διευκολύνει τὰ μέγιστα τὴν εὐχερῆ κατανόησιν καὶ πρόσληψιν καὶ ἀπομνημόνευσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς προσφερομένης ὕλης· θὰ εἶχέ τις πάλιν νὰ παρατηρήσῃ μόνον καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ὅτι ἐκτρέπεται εἰς ὑπερβολὴν ὁ συγγραφεὺς ἀποφεύγων συστηματικῶς καὶ ῥιζοσπαστικῶς τὴν μνείαν τῶν μεγάλων χρονολογιῶν καὶ τῶν ὀνομασιῶν τῶν σπουδαιοτέρων τόπων. Ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν τούτων τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου ἀναγραφομένων χρονολογιῶν, ἡ μνεία τῆς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς γῆς Γεσὲμ δὲν θὰ ματαιώσωσι τοὺς ἀγαθοὺς πόθους τοῦ συγγραφέως. Δὲν εἶναι εὔλογον, ἀποφεύγοντες τὴν κατάχρησιν, νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ τὴν χρῆσιν. Ἴσως δὲ καιρίως ζημιοῦται ἡ ἱστορικότης τῶν ἐν τῷ μαθήματι ἱστορημάτων, ὅταν ταῦτα παρέχωνται ἔξω τῶν παραστάσεων τόπου καὶ χρόνου.

Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀρκεῖται μόνον νὰ ἄρῃ πᾶσαν ἄκανθαν ἐπιπροσθοῦσαν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς διδακτέας ὕλης. Χρησιμοποιεῖ καὶ θετικῶς πᾶν ὑπὸ τῆς παιδαγωγικῆς ἐνδεικνυόμενον μέσον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἐν πρώτοις ἡ

ωσσική ἐν γένει μορφή, ὑφ' ἣν παρέχεται ἡ ὕλη, εἶνε ἄγκυρα σωτηρίας ἁπλῆ, ἐξαιρουμένων ἐνιαχοῦ συνθετωτέρων πλοκῶν, λόγῳ τῆς ἄκρας συντομίας,— φής, καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ τροφίμου, περιποιεῖ μεγίστην τι-ν εἰς τὸν συνάδελφον συγγραφέα. Εἴθε οἱ συγγραφεῖς καὶ τῶν ἄλλων διδα-ικῶν βιβλίων νὰ ἐλάμβανον ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὸ ζήτημα τῆς γλωσσικῆς ιτυπώσεως. Παράδειγμα κεῖται πρὸς μίμησιν.—Τὴν ὕλην ἑκάστου παραγρά-υ κατανέμει ὁ συγγραφεὺς εἰς μερικὰ τμήματα λογικῶς διηρθρωμένα καὶ οτελοῦντα λογικὸν διάγραμμα τῆς πορείας τῆς σκέψεως τοῦ συγγραφέως. στυχῶς ὁ συγγραφεὺς ἠγάπησεν ἀρκετὰ τὰς γενικότητας καί, ὡς εἶνε ἑπόμε-ν, αὗται ὄχι μόνον δυσχεραίνουσιν, ὅπου ὑπάρχουσι, τὴν κατανόησιν, ἀλλὰ θιστῶσι τὴν ὕλην μὴ ἐπεξεργάσιμον τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς τέφυγεν εἰς τὰς γενικότητας ἐκείνας, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν γένεσιν παραστάσεως ς διαφθορᾶς τῆς ἑκάστοτε γενεᾶς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. Ἡ διδακτικὴ μορ-λογία τῶν παραγράφων θὰ ἦτο πλήρης καὶ τελεία, ἂν ὁ κ. Συνάδελφος ραττε δι' ὅλα τὰ κεφάλαια ὅ,τι ἔπραξε διά τινα ἐξ αὐτῶν, νὰ παρενείρῃ δη-δὴ τὰ ἐξαχθησόμενα κατὰ τὴν μεθοδικὴν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐπεξεργασίαν ἐκ ς Ἐμβαθύνσεως. Ἐνιαχοῦ προλαμβάνονται καὶ πορίσματα τῆς ἐπεξεργασίας, ως π. δ. χ. ἐν σελίδι 41, ὅσα ἀναφέρονται περὶ Κριτῶν. Ἐνιαχοῦ ἀπαν-σι καὶ φράσεις τινὲς μὴ ἁρμόζουσαι εἰς τὸ στόμα τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ ῦ διδάσκοντος: π. δ. χ. σελ. 20: «οἱ ἀδελφοὶ δὲν εἶχαν *βέβαια* τὸ θάρρος». λ. 27: «Φαντάζεται καθεὶς τὴν ἔκπληξιν τοῦ γέροντος πατρός». Ἀπὸ τῆς ἀπό-ως ταύτης φρονοῦμεν ὅτι περιττεύει καὶ ὁ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου παρατιθέμε-ς χρονολογικὸς πίναξ, καθὼς καὶ ἡ σημείωσις τῶν πηγῶν. Ἐφ' ὅσον ταῦτα ν προορίζονται διὰ τὸν μαθητήν, δὲν ἔχουσι τόπον ἐν ἐκδόσει μαθητικῇ διδα-ικοῦ βιβλίου. Διότι, ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὸν διδάσκοντα, ἡ ἀνάγκη τῆς σημειώ-ως αὐτῶν δὲν ἐνδείκνυται. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν παρὰ ν συγγραφέων διδακτικῶν βιβλίων τοῦτο: νὰ διακρίνωσι διδακτικὸν βιβλίον ὸς χρῆσιν τοῦ μαθητοῦ καὶ βοηθητικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τοῦ διδασκάλου. σύγχυσις ἀμφοτέρων γεννᾷ τραγέλαφον. Καὶ τοιαῦτα δυστυχῶς γεννῶνται χρι τοῦδε. Θὰ ἦτο εὐκταῖον μάλιστα, ἂν ἕκαστος συγγραφεύς, θέλων νὰ φανῇ ίκουρος εἰς τὸν διδάσκοντα, ἐφιλοπόνει καὶ ἀναλυτικοὺς πίνακας τῆς διὰ τοῦ βλίου αὐτοῦ προσφερομένης ὕλης καὶ μάλιστα διαγράμματα τῆς ὅλης μεθοδι-ς ἐπεξεργασίας αὐτῆς.

Ὁ συγγραφεὺς ἀναδείκνυται πλέον εὐεργέτης ἀποκόπτων τὰ ἐν πλείστοις αφώδη ῥητά, τὰ ὁποῖα ἆρον, ἆρον θὰ ἤθελεν εὐσυνείδητος διδάσκαλος νὰ ιγάγῃ. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ διὰ ῥητῶν διατυποῦν τὰ πορίσματα τὰ ικὰ εἶνε συζητήσιμον κατὰ πόσον ἀποβαίνει *ἀνάγκη*, ὅπως εἰς ἀνάγκην ἀνη-γομεν τοῦτο ἡμεῖς. Καλὴ ἡ χρῆσις αὐτῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ἀπὸ συστήματος τάχρησις. Ἀλλ' ὡς ὑπερβολῶν ὑπερβολὴ φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθῇ μετάφρασις τοῦ Δεκαλόγου χάριν δῆθεν τῆς σαφηνείας. Ἂς πειραματίσῃ ἐπὶ ῦ πράγματος πᾶς τις καὶ θὰ πεισθῇ. Ὑπὲρ τῆς διευκολύνσεως τῆς μαθήσεως ησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὴν δι' εἰκονογραφιῶν γένεσιν παραστάσεων. Τὸ τον τοῦτο, τὸ ἄλλως ἀπαραίτητον ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ὅπου πρὸ ντὸς καὶ δὴ ἐν ταῖς μικροτέραις τάξεσιν ἐργάζεται ἡ φαντασία, ἐν τοῖς Ἑλ-ηνικοῖς σχολείοις, ἐν οἷς τὸ πρόγραμμα εἶνε τοιοῦτο, ὥστε ἡ κρίσις τοῦ τρο-

φίμου πρὸ παντὸς νὰ ἀναπτύσσηται καὶ νὰ ἐργάζηται, ἴσως εἶνε περιττόν, ὁ μὴ ἐπιβλαβές. Ἐνῷ ἀπεναντίας ὁ τοπογραφικὸς χάρτης τῆς Παλαιστίνης πληρ κενὸν μέγα καὶ ἀνάγκην αὐτὸ τοῦτο, εὐκταῖον δὲ θὰ ἦτο νὰ παρεῖχεν ὁ συγγρ φεὺς καὶ τοὺς τῆς Μεσοποταμίας καὶ Αἰγύπτου, περὶ ὧν πολλάκις γίνεται μνεί ἐν τῷ βιβλίῳ.

Ἐπὶ πᾶσι πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τοῦτο τοῦ συγγραφέως, ὅτι ἔσ τὴν ἔμπνευσιν νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ ὅλον μάθημα ἀπὸ στερεοτύπου τινὸς εἰσαγωγ περὶ ὁρισμῶν, διαιρέσεως καὶ πηγῶν τοῦ μαθήματος. Τοὐλάχιστον ὅμως ὁ ὁρ σμὸς τοῦ μαθήματος θὰ ἠδύνατο νὰ τεθῇ ὡς πρῶτον στοιχεῖον τοῦ *Ἐπιλόγο* ὅτε θὰ ἐξήγετο ἀβιάστως καὶ *πραγματικῶς* ἐν διεγερθείσῃ μάλιστα πλέον ζωη ρῶς προσδοκίᾳ καὶ ἀνατολῇ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως.

* * *

Ὁ Ἐπίλογος τοῦ κ. Συναδέλφου ἐπαναφέρει τὸν μελετητὴν ἐπὶ τοῦ προμν μονευθέντος ζητήματος, κατὰ πόσον τὸ διῆκον πνεῦμα δι' ὅλου τοῦ βιβλί εἰσάγει εἰς τὴν ἐν Χριστῷ Ἀποκάλυψιν καὶ κατὰ πόσον αὕτη παρουσιάζετ ὡς συμπληρωτικὴ συνέχεια τῆς προχριστιανικῆς Ἀποκαλύψεως. Ὁ Συγγραφε καταλήγει ὡς ἑξῆς: «ὅταν ὁ λαὸς ἦτο εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος, εἶχε προστάτ »τὸν Θεόν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποίου ἐνίκα τοὺς ἐχθρούς, διήρχετο ποταμο »καὶ θαλάσσας, χωρὶς νὰ βραχῇ, ἐτρέφετο μὲ μάννα καὶ μὲ ὄρτυγας εἰς τόπο »ἐρήμους· ὅταν ὅμως ἐλησμόνει τὸν σεβασμόν, τὸν ὁποῖον ὤφειλεν εἰς τ »Θεὸν καὶ εἰς τὰς ἐντολάς του, διεφθείρετο, ἐξησθένει, ἔχανε τὴν προστασί »τοῦ Θεοῦ, ἐγίνετο δοῦλος εἰς ξένους λαούς, ὑπέφερε τὰ πάνδεινα μακρὰν τ »πατρίδος του καὶ ὑφίστατο πολλὰς ταπειτώσεις.

«Ἡ ἱστορία αὕτη ἂς εἶναι δι' ἡμᾶς δίδαγμα· ἂς ἴδωμεν ποῦ δύναται «καταντήσῃ ἕνα λαὸν ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ διαφθορά: εἰς τὴν καταστροφήν, εἰς τ »ὑποδούλωσιν». Παρὰ τὸ πόρισμα τοῦτο καὶ ὑπὲρ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κατασκευά ὁ Συγγραφεὺς γέφυραν μετάγουσαν ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκ κατὰ τρόπον οὐσιωδῶς δεικνύοντα τὸ θρησκευτικῶς ἀλληλένδετον τῶν δύο Δ θηκῶν. Ὅπως τὰ δύο μαθήματα γεφυροῦνται, κρατύνεται ὁ μελετητὴς τοῦ ἔ γου τοῦ κ. Μπαλάνου ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι οὗτος ἀπέβλεψεν ἐν τῷ συγγράμματί τ εἰς τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον τῆς ἐν τῇ Π.Δ. Ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοῦται νὰ ἐξ γάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ συγγραφεύς, οἱονεὶ ἀντιμαχόμενος ἑαυτῷ, παρέχει τ ὕλην, οὐχὶ ὡς θρησκευτικήν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο διηγηματικὴν καὶ ἠθοπλαστική

Παρὰ τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ταύτας, τὰς ὁποίας ἡ μετ' ἐπιστασίας μελέ τοῦ κ. Μπαλάνου προσεπόρισεν ἡμῖν, κατ' οὐδὲν μειοῦται ἡ ἐκτίμησις καὶ θαυμασμὸς ἡμῶν πρὸς τὸν συγγραφέα. Καὶ μόνον διότι προτείνει καὶ εἰσά εἰς νέαν διδακτικὴν κατεύθυνσιν τὸ μάθημα τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Π. αἰρόμενος ὑπεράνω τοῦ δουλοπρεποῦς κλασσικισμοῦ, τὸ διδακτικὸν ἔργον τ κ. Μπαλάνου ἐνέχει ἰδιάζουσαν ἀξίαν. Εὐχόμεθα, ὅπως ταχέως ἴδωμεν τὴν ἔ δοσιν καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις διδασκομένων θρησκει κῶν μαθημάτων.

Ἀρχιμ. Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπάθι
Καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἀθηνῶν δρχ. 10, Ἐπαρχιῶν δρχ. 12, Ἐξωτερικοῦ δρχ. 15. Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.

Γραφεῖα ἐν τῇ Ι. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.
Διευθυντὴς ΧΑΡΙΛ. Ι. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟ